

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PEDAGOGIKY

AUTOREFERÁT K DIPLOMOVEJ PRÁCI

**MOŽNOSTI VYUŽÍVANIA VOĽNÉHO ČASU
DETÍ A MLÁDEŽE V MESTE A NA VIDIEKU**

PAVOL REVAY

2008

OBSAH

ÚVOD	8
1 VOLNÝ ČAS AKO PRIESTOR PRE ZÁUJMY	10
1.1 Vymedzenie pojmu voľný čas	10
1.2 História voľného času	11
1.3 Funkcie voľného času	16
2 VÝCHOVA DETÍ A MLÁDEŽE VO VOLNOM ČASE	19
2. 1 Pojmy deti a mládež	19
2. 2 Ciele a obsah výchovy vo voľnom čase	21
2. 3 Princípy výchovy vo voľnom čase	25
2. 4 Výchovné a vzdelávacie činnosti v čase mimo vyučovania	26
2. 4. 1 Odpočinkové a rekreačné činnosti vo výchove mimo vyučovania	26
2. 4. 2 Záujmové činnosti vo výchove mimo vyučovania	27
2. 4. 3 Verejnoprospešné činnosti vo výchove mimo vyučovania	28
2. 4. 4 Sebaobslužné činnosti vo výchove mimo vyučovania	28
2. 4. 5 Príprava na vyučovanie vo výchove mimo vyučovania	29
3 ŠKOLSKÉ ZARIADENIA, MIMOVLÁDNE INŠTITÚCIE A ORGANIZÁCIE	30
3. 1 Školský klub detí	30
3. 2 Domov mládeže	31
3. 3 Centrum voľného času	32
3. 4 Školské stredisko záujmovej činnosti	33
3. 5 Základná umelecká škola	34
3. 6 Kultúrne zariadenia	35
3. 7 Rodinné prostredie a výchova detí vo voľnom čase	35
3. 8 Média a voľný čas detí a mládeže	38
3. 9 Cirkevné inštitúcie a voľnočasové aktivity detí a mládeže	39
4 OBČIANSKE ZDRUŽENIA DETÍ A MLÁDEŽE	41
4. 1 Rada mládeže Slovenska	43
4. 2 Slovenský skauting	43
4. 3 YMCA	44
4. 4 Strom života	45
5 VYUŽÍVANIE VOLNÉHO ČASU MLÁDEŽE V MESTE A NA VIDIEKU VO VÝSLEDKOVÝCH VÝSKUMU	46

5. 1 Výskumný problém	47
5. 2 Cieľ výskumu a hypotézy	47
5. 3 Výskumná vzorka	48
5. 4 Metodika výskumu	51
5. 5 Prezentácia a analýza výskumného materiálu	52
5. 6 Závery z výskumu a interpretácia zistení	79
6 ZÁVER	83
LITERATÚRA	84
PRÍLOHY	

ÚVOD

Voľný čas vyvoláva väčšinou veľmi príjemné predstavy, evokujúce slobodu, kľud a možnosť robiť si, čo chceme. Vo voľnom čase máme možnosť venovať sa činnostiam a záujmom, ktoré máme radi, zaujímajú nás, prinášajú uspokojenie a radosť. Voľný čas ponúka priestor pre kultiváciu osobnosti, pre rozvíjanie dispozícií, vlôh, nadania, talentu. Pojem voľný čas však neznamená len životné radosti, ale aj problémy a možné riziká. Vieme, že voľný čas sa môže stať zdrojom vážneho ohrozenia. Pri neorganizovanom voľnom čase deti a mladí ľudia svojím konaním neraz ohrozujú seba, ale aj iných pri experimentovaní s drogami, porušovaní zákona (krádeže, lúpeže) a pod. K vhodnému a zmysluplnému využívaniu voľného času však treba viesť a vychovávať deti od malička. Rodičia disponujúci láskou k svojim deťom ale, taktiež potrebnou trpezlivosťou, dôslednosťou a toleranciou, humorom a tvorivou nápaditosťou, môžu dosiahnuť, že raz po rokoch prídu ich deti k názoru, že budú svoje deti vychovávať rovnako, ako boli vychovávaní sami. A to by mohol byť jeden z dôležitých cieľov snaženia každého (Spousta, 1994, s.113-114). Okrem rodiny existujú aj iné inštitúcie ktoré sa snažia výrazne pôsobiť na deti a mládež v ich voľnom čase. Patrí sem škola, hromadné oznamovacie prostriedky, spoločenské organizácie, kultúrne ustanovizne a iné.

Celú oblasť výchovy mladej generácie treba chápať ako súčasť neformálnej výchovy a vzdelávania v súlade s dokumentmi Rady Európy v procese celoživotného vzdelávania. Viesť deti a mládež k úcte k sebe, k iným ľuďom, k prostrediu, v ktorom žijeme.

1 VOĽNÝ ČAS AKO PRIESTOR PRE ZÁUJMY

Vymedzením pojmu voľný čas sa zaoberá množstvo odborných publikácií. Voľný čas je pojem, ktorým sa zaoberajú viaceré vedné disciplíny. Je to pojem multidisciplinárny a zaoberá sa ním pedagogika, psychológia, sociológia, filozofia, ale aj ďalšie vedy ako medicína, antropológia, ekonomika, hygiena a.i. Slovo „leisure“ (voľný čas, voľno) pochádza z latinského slova *littere*, čo znamená „byť povolený“, a preto je slovo „leisure“ príbuzné so „slobodou konania“. Spojenie medzi voľným časom a výchovou a vzdelávaním je viditeľné v gréckom slove *scholé*, ktoré znamená „voľný čas“. Slovo *scholé* sa používalo i na označenie miest, kde prebiehali vedecké debaty, podobne aj les v blízkosti Apolónovho chrámu Lykos v Aténach, ktorý sa preslávil ako lýceum – tu opäť vidíme súvislosť medzi slovami voľný čas a vzdelávanie, resp. výchova. Pri analýze definícií sa v odbornej literatúre stretávame

s rôznymi vymedzeniami, v ktorých autori prezentujú vlastné názory a postoje, ktoré sú pre nich významné. Voľný čas je možné chápať ako opak času potrebného na prácu a povinnosti a času potrebného na reprodukciu síl (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s.274). Je to čas, kedy si svoje činnosti môžeme slobodne vyberať, robíme ich dobrovoľne a radi, prinášajú nám pocit uspokojenia a uvoľnenia. J. Čihovský (1967, s.5) pod voľným časom rozumie čas, „ktorý jednotlivcovi zostane po splnení biologicko-psychologických potrieb, po odčítaní tzv. času viazaného (cesta do školy a späť), času potrebného na zaistenie chodu domácnosti“. Rozumie ním teda čas, ktorým môžeme voľne disponovať na základe vlastných úvah a možností.

H. Holinová (1975, s.31) definuje voľný čas ako „čas, s ktorým mladí ľudia môžu disponovať podľa vlastného rozhodnutia, venujú ho súhrnu činností vykonávaných mimopracovných(mimoškolských) povinností a nevyhnutných činností, určených na fyzický odpočinok, uspokojovanie kultúrnych a spoločenských potrieb a záujmov v rámci telesného a duševného kultivovania , ako aj činnosti spojených s rozvojom a smerujúcich k formovaniu spoločenskej osobnosti“.

Definícia E. Kratochvílovej (2000, č.1, s. 12-13) vymedzuje voľný čas ako „... čas na oddych, regeneráciu psychických a fyzických síl, na relaxáciu po skončení všetkých povinností, ktoré vyplývajú zo sociálnych rolí každého človeka. Voľný čas znamená priestor pre oddych, rekreáciu, zábavu, spoločenské kontakty, pre sebarealizáciu na základe vlastných potrieb a podľa vlastných predstáv“.

Podľa V. Spoustu (1994, s.17) „voľný čas je nesmierna hodnota, ale nie hodnota sama o sebe a sama pre seba, ale ako neobmedzená možnosť človeka vrátiť sa k sebe samému, k svojmu autentickému plnému životu, premýšľať o hodnotách, uvedomovať si ich ohrozenie a venovať sa ich záchrane“.

Francúzsky sociológ J. Dumazedier (1966, s.443) voľný čas definuje ako „...súhrn činností, ktorým sa jedinec môže oddať v plnej miere, buď aby si odpočinul, alebo sa uvoľnil, alebo rozvinul svoje poznatky, alebo nezainteresované vzdelanie svojou racionálnou participáciou, alebo svojou slobodnou tvorivou schopnosťou potom, čo sa zbavil povinností profesionálnych, rodinných a spoločenských“.

A. Masariková (2002, s.9) vymedzuje voľný čas „... za priestor pre slobodnú činnosť a rozvoj človeka, priestor na oddych a regeneráciu duševných a fyzických síl, uspokojovanie potrieb a záujmov, priestor pre zábavu, ktorá mení rytmus života človeka, priestor pre činnosti zamerané na sebarealizáciu a seba vzdelávanie.“

Na základe uvedených definícií voľný čas chápeme ako slobodný priestor v ktorom je rešpektovaná jedinečnosť osobnosti, jej rozvoj, potreby a záujmy.

Voľný čas a jeho slobodné využitie do značnej miery ovplyvňuje sociálne postavenie, finančné zabezpečenie a možnosti regiónu, kde sa človek pohybuje. Väčšie sídla (mestá) ponúkajú na výber rozmanité možnosti pre aktívne, ale aj pasívne trávenie voľného času. Čím väčšie mesto, tým je v ponuke viac možností. Naopak obce, ktoré sú riedko osídlené, príliš mnoho aktivít neponúkajú a ich obyvatelia, ktorí majú o mnohé voľnočasové podujatia záujem, musia jednoducho za nimi vycestovať do miest.

2 VÝCHOVA DETÍ A MLÁDEŽE VO VOĽNOM ČASE

Uplynulé 20. storočie bolo podľa spisovateľky E. Keyovej storočím dieťaťa, ktorá svojimi názormi ovplyvnila pedagogické myslenie. Na jej podnet vznikla reformná pedagogika. Postupne sa vyvíjali názory na dieťa a jeho poňatie. Vedci dospeli k názoru, že dieťa je iná bytosť ako dospelý. Najširšiu definíciu dieťaťa poskytuje článok 1 Dohovoru o právach dieťaťa (1989, s.2), ktorý ním rozumie každú ľudskú bytosť mladšiu ako 18 rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr. Vo veľkom sociologickom slovníku (Jandourek, 2001, s.197) sa uvádza: „Detstvo je považované za prechodnú fázu, ktorá končí integráciou dieťaťa do spoločnosti dospelých. I keď sa dieťa stáva postupne dospelým človekom, fenomén dieťaťa prežíva ako trvalá súčasť spoločnosti. ...Napriek tomu, že sa na detstvo pozerá viac-menej ako na prípravnú fázu života človeka, sú aktivity a role detí v spoločnosti rovnako významné, ako role a aktivity dospelých. Detstvo a dospelosť sú dva neoddeliteľné štrukturálne elementy životného cyklu i spôsobu života.“

V Dohovore o právach dieťaťa sa zdôrazňuje že dieťa má byť rešpektované ako individualita, ktorá si vytvára vlastný život. Dieťa má právo na meno, štátne občianstvo, ochranu pred násilím, slobodne vyjadrovať svoje názory, na výhody sociálneho zabezpečenia, na preventívnu a zdravotnú starostlivosť, na slobodu myslenia, svedomia, náboženstvo, združovanie, slobodný prístup k vhodným informáciám, na vzdelanie. Výchova detí má viesť k rozvoju ich osobnosti, schopností, zručností a nadania. Výsledkom výchovy má byť pripravenosť dieťaťa pre život a prácu v rodine a spoločnosti. V článku 31 Dohovoru o právach dieťaťa sa hovorí:

- Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na odpočinok a voľný čas, na účasť na hre a oddychovej činnosti zodpovedajúcej jeho veku, ako aj slobodnú účasť na kultúrnom živote a umeleckej činnosti.
- Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú a zabezpečujú právo dieťaťa na všestrannú účasť na kultúrnom a umeleckom živote a napomáhajú k tomu, aby sa deťom poskytovali zodpovedajúce možnosti v kultúrnej a umeleckej oblasti, oddychovej činnosti a využívaní voľného času (1998, s.11).

Všetky okruhy činností sú zamerané na ochranu dieťaťa, na jeho zdravý fyzický a psychický vývoj, na vytváranie vhodných podmienok nielen v procese vzdelávania, ale i vo voľnom čase. Formovanie osobnosti dieťaťa je podľa A. Masarikovej (2002, s.56) determinované okrem vnútorných biologicko-psychologických podmienok aj komplexom sociálnych faktorov v rámci rodiny, edukačného prostredia v škole a školských zariadeniach, v zariadeniach pre výchovu vo voľnom čase, v občianskych združeniach, v kresťanských združeniach, v kultúrnych zariadeniach (knížnice, galérie, múzeá, divadlá, kiná, a i.), v súkromných agentúrach a združeniach, v neformálnych rovesníckych skupinách tiež prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov. H.W. Ospachovski (1987, s. 22) na základe teoretických a empirických výskumov spracoval prehľad potrieb, uspokojovanie ktorých je priamo späté s činnosťou, alebo výchovou vo voľnom čase:

- potreba zotavenia, osvieženia, zdravia, psychické uvoľnenie, odpočinok, spánok, rekreácia,
- potreba vyrovnania, rozptýlenia a potešenia, uvoľnenia sa od sledovaných úloh, kompenzácia, leňošenie,
- potreba poznávania učebného podnecovania, úsilie poznávať a využívať niečo nové, aktivizácia vlastných síl a možností, edukácia,
- potreba klľudu, pohody, rozjímania a sebavedomia, autoreflexia, oslobodenie sa od stresu, zhonu a nervového vypätia,
- potreba kontaktu, komunikácie a družnosti, rozhovor, zábava, hľadanie kontaktov a sociálnych vzťahov, zvýšené vnímanie citov, empatia, nežnosť,
- potreba spoločnosti, kolektívneho vzťahu a tvorenia sociálnych skupín, hľadanie sociálneho bezpečia a stability, vzájomné kontakty v práci, hrách a v inej činnosti, pripravenosť pomáhať, tolerovať, spoločenské uznanie, integrácia,
- potreba účasti, angažovanosti a sociálneho sebapoňatia, participácia, spoluúčasť, spolurozhodovanie, kooperácia, solidarita,

- potreba kreatívneho rozvoja, potreba rastu osobných schopností a nadania, asertívne presadzovanie vlastných myšlienok, vyjadrovanie vlastných myšlienok, nápadov, zážitkov, produktivita v kultúrnej činnosti, práci a v hrách.

Mladí ľudia vo veku 15-25 (prípadne 26) rokov sa podľa bežného chápania a dokumentov medzinárodných organizácií pokladajú za mládež. Rovnaké vymedzenie využívajú aj inštitúcie OSN pre štatistiku a služby. Biela kniha o mládeži Európskej komisie (2001) do pojmu mládež zahrňuje rovnako mladých (18-25 rokov). Pojem mládež právny poriadok Slovenskej republiky nepozná. Vo verejnosti rezonuje pojem mládež vo význame sociologickom ako sociálna skupina, ale súčasne aj vo význame psychologickom ako životná fáza (mladosť). Mladosť podľa všeobecných spoločenských predstáv je osobitnou samostatnou fázou života, ktorá potrebuje „spoločensky chránený, ale slobodný priestor“, ktorý zbavuje mládež úloh a starostí života dospelých a je vyhradený na učenie a prípravu na ďalší život. Preto je nevyhnutné počas tejto fázy zabezpečiť slobodný priestor a možnosti pre úspešný rast, nadobudnutie vzdelania a kvalifikácie (Ondrejko, 2001, s.5-21).

Mládeži sa prisudzuje úloha významného spoločenského subjektu a charakterizuje sa ako progresívny subjekt vývoja. (Jandourek, 2001, s.51) „ *Mladosť je fáza životného cyklu medzi detstvom a dospelosťou charakterizovaná dokončovaním fyzických zmien organizmu započatých v puberte, prípravou na prevzatie role dospelého, odpútavaním od rodiny, hľadaním novej hodnotovej orientácie, hľadaním nových autorít a konkrétnou prípravou na budúce povolanie*“. Mládež v tomto období študuje na stredných školách a postupne nastupuje do zamestnania. Za kritérium dospelosti sú považované samostatnosť v rozhodovaní a konaní, zaradenie sa do spoločenskej skupiny, schopnosť adaptácie, tolerancia, emocionálna rovnováha, mravné postoje a ich uplatňovanie v praxi.

Deti a mládež majú v štruktúre spoločnosti špecifické postavenie, ktoré bezprostredne súvisí so všetkým, čo pomáha utvárať vedomie a postoje mladých ľudí, ich záujmy, potreby, požiadavky. Mládež ako spoločenská skupina bude síce o niekoľko rokov rozhodovať o našej budúcnosti, ale teraz je jej reálnou súčasťou a môže aktívne ovplyvňovať dianie v spoločnosti. Preto je dôležité a potrebné vytvárať také podmienky, ktoré budú podporovať ich účasť na spoločenskom, ekonomickom a kultúrnom živote v spoločnosti. Podľa údajov Ústavu informácií a prognóz školstva z roku 2004 je na Slovensku 1 883 673 mladých ľudí vo veku od 0-25 rokov. Podľa vekového zloženia je skladba detí a mládeže nasledovná od 0-6 rokov 372 023 detí, od 7-14 rokov 546 892 detí, od 15-20 rokov 506 548 mladých ľudí, a od 21-25 rokov 458 210 mladých ľudí (UIPS, 2004). Vyše polovica detskej populácie žije na vidieku, kde sú výrazne obmedzené možnosti hodnotného využívania voľného času v porovnaní

s možnosťami v mestách. Naša spoločnosť teda neposkytuje všetkým deťom rovnaké možnosti využívania voľného času, ako je to stanovené v Dohovore o právach dieťaťa.

3 ŠKOLSKÉ ZARIADENIA, MIMOVLÁDNE INŠTITÚCIE A ORGANIZÁCIE

Od školy ako výchovno-vzdelávacej inštitúcie sa očakáva vytváranie predpokladov pre úspešný vstup mladej generácie do života. Pre vstup do života sú okrem teoretických vedomostí a praktických zručností dôležité aj voľnočasové aktivity, pre ktoré vytvára škola priestor. Voľnočasové aktivity školy odhaľujú záujmy a nadanie mladých, organizujú príležitostné, jednorazové voľnočasové aktivity, ktoré prehĺbujú vyučovací proces. Patria sem návštevy historických pamiatok, kultúrne a športové akcie, rôzne súťaže, pokračujúce na okresnej, krajskej, celoštátnej ale aj medzinárodnej úrovni. Predmetové olympiády, ktoré nadväzujú na vyučovacie predmety ako matematika, fyzika, chémia, biológia pomáhajú rozšíriť vedomosti získané v škole. Olympiády zamerané na rozličné športové disciplíny zvyšujú telesnú kondíciu a upevňujú zdravie detí a mládeže. Pre stredoškolskú mládež je určená Stredoškolská odborná činnosť, ktorá zahŕňa činnosť všetkých typov stredných škôl, zariadení voľného času ale aj individuálnych záujemcov a podporuje záujmy žiakov, rozširuje ich vedomosti a schopnosti a vedie ich k tvorivému riešeniu problémov. Mimoriadny význam pre voľný čas detí a mládeže má záujmová činnosť, ktorá sa realizuje prostredníctvom záujmových krúžkov. Miestom činnosti, je škola a trieda, kde žiaci strávili už podstatnú časť dňa a čakajú, kedy už školu opustia. Myslíme si, že tieto aktivity sú poväčšine formálne a neplnia dostatočne oddychovo-relaxačné poslanie. Majú tendenciu posilňovať formálne vzdelávanie, nakoľko medzi krúžkami často nachádzame krúžky matematické, prírodovedné, jazykové, informatické a. i. Vedúcimi krúžkov sú väčšinou učitelia, ktorí žiakov dopoludnia vzdelávajú na vyučovaní a odopoludnia vedú záujmový krúžok v príslušnom predmete.

Najtypickejšie voľnočasové zariadenia u nás sú školské kluby detí, domovy mládeže, centrá voľného času, strediská záujmovej činnosti, základné umelecké školy.

4 OBČIANSKE ZDRUŽENIA DETÍ A MLÁDEŽE

Významným činiteľom, ktorý môže výrazne ovplyvniť spôsob využívania voľného času, rovnako ako i využiť jeho priestor na plnenie hodnotných výchovných cieľov, sú detské

a mládežníckeho združenia. Veľmi častým a obľúbeným pri realizácii voľného času mládeže je jej združovanie. Základom je dobrovoľné rozhodnutie dieťaťa alebo mladého človeka vstúpiť do združenia a zúčastňovať sa na jeho činnosti. Ako člen združenia môže rozvíjať svoju osobnosť, sociálne vzťahy a osvojuje si potrebné hodnoty. Tieto skupiny vytvárajú mladí ľudia približne rovnakého veku s podobnými záujmami a často rovnakého pohlavia. Príslušnosť k takejto skupine poskytuje zázemie a ochranu a pomáha vytvárať sociálne vzťahy. V niektorých prípadoch môže pôsobiť aj opačným smerom, kedy vznikajú rôzne gangy a bandy a dôsledkom býva delikventné a asociálne správanie. Vrstovnícke skupiny pozitívne zamerané sa venujú spoločným hrám, súťažiam, športu, zábave. Podľa svojho zamerania si kladú rôzne vzdelávacie, výchovné alebo rekreačné ciele. Obsah výchovnej práce v detskej organizácii sa realizuje prostredníctvom súhrnu noriem výchovy. Zahŕňajú organizačné podmienky vzťahujúce sa na určitý úsek (v miestnosti, v prírode), čas (krátkodobé, dlhodobé), počet zúčastnených (hromadné, skupinové, individuálne). Medzi tradičné formy výchovy v detskom a mládežníckom združení patria zhromaždenia, schôdzky, zlety, vychádzky, výlety, expedície, putovania, tábory, súťaže, kvízy, hry, besedy, výstavy a. i. Výchova v detskom združení spočíva nielen v pôsobení dospelých vedúcich skupín, ale aj samotných detí navzájom, čo prispieva k sebvýchove členov združenia. Pred rokom 1990 bolo u nás jedno monopolné združenie Socialistický zväz mládeže a jeho Pionierska organizácia. S mládežou však pracovali aj iné záujmové organizácie a cirkvi ktoré neboli žiaduce pre štátne zriadenie. Po rozpade jednotnej masovej detskej a mládežníckej organizácie začala na Slovensku rýchlo vznikať rozvetvená sieť asociácií združení a spolkov. Mnohé z nich založili svoju činnosť na tradíciách z blízkej alebo vzdialenejšej minulosti (Skauting, Pionier, Fénix, Saleziáni, Ymca a pod), ďalšie sa tvorili na záujmovom princípe, niektoré pôsobili ako odnož politických resp. záujmových združení dospelých. Podľa oficiálnych štatistík pracuje na Slovensku viac ako 300 detských a mládežníckych organizácií, asociácií či hnutí. Štatistiky uvádzajú, že občianske združenia majú cca 150 000 členov do 26 rokov čo predstavuje 6,1% populácie (Masariková, 2002, s.130).

5 VYUŽÍVANIE VOĽNÉHO ČASU MLÁDEŽE V MESTE A NA VIDIEKU VO VÝSLEDKOVÝCH VÝSKUMU

Voľný čas ako významná osobná a spoločenská hodnota v sebe skrýva veľký potenciál pre formovanie osobnosti detí a mládeže. Vytvára priestor na sebvýchovu a sebarealizáciu človeka v súlade s jeho individuálnymi potrebami a záujmami, a preto je neodmysliteľne

spojený so životným štýlom a spôsobom života. Voľný čas je špecifická a dôležitá súčasť života detí, mládeže a dospelých. Edukácia a predovšetkým neformálna výchova vytvára priestor pre zmysluplné využívanie voľného času, ku ktorému teba viesť deti už od útleho veku, aby sa predišlo negatívnym javom a účasti detí, mládeže na sociálno-patologickej a trestnej činnosti.

Našou výskumnou prácou by sme radi odpovedali na otázky, ako mládež využíva voľný čas a akým činnostiam sa venuje, aký podiel na využívaní voľného času majú školské a mimoškolské zariadenia, aký je rozdiel vo využívaní voľného času mládeže bývajúcej v meste a na vidieku. Význam nášho výskumu vidíme v tom, že bude prínosom pre pedagógov stredných škôl, kde sa výskum realizoval pri projektovaní voľnočasových aktivít o ktoré majú študenti záujem. Zároveň poskytne inšpiráciu pedagogickým pracovníkom pôsobiacim v okrese a kraji.

Výskum realizovaný so zameraním na využívanie voľného času mládeže v meste a na vidieku prispeje k zvýšeniu informovanosti o možnostiach miest a obcí pre efektívne využívanie voľného času mládeže. Zároveň poskytne kompetentným pracovníkom, ktorí pracujú s mládežou, cenné informácie o záujmoch a spôsobe trávenia voľného času mládeže.

5.1 Výskumný problém

Výskumným problémom je voľný čas stredoškolskej mládeže bývajúcej v meste a na vidieku. Názory mládeže na spôsob trávenia voľného času, aké činnosti najradšej vykonáva vo voľnom čase. Aké záujmy má stredoškolská mládež a aké záujmové krúžky navštevuje, prípadne aké by chcela navštevovať. Aké podujatia organizuje samospráva (mestá, obce) pre mládež a nakoľko sú pre ňu zaujímavé. Aký podiel má na využívaní voľného času rodina a s kým mládež trávi voľný čas najčastejšie.

5.2 Cieľ výskumu a hypotézy

Vychádzajúc z témy diplomovej práce, ale aj potrieb edukačnej reality v oblasti voľného času so zameraním na život v meste a na vidieku sme si stanovili nasledovné ciele výskumnej činnosti.

1. Zistiť, aké aktivity a záujmové činnosti vykonáva vo voľnom čase mládež v meste a na vidieku a aký je medzi nimi rozdiel.
2. Zistiť, aké podmienky pre voľný čas poskytujú mestá a obce.
3. Zistiť, do akej miery je mládež spokojná so spôsobom trávenia voľného času

4. Zistiť rozdiely v záujmoch chlapcov a dievčat pri návšteve záujmových krúžkov. Na základe teoretických poznatkov skúmania súčasného stavu nastolenej problematiky a výskumného problému sme vytýčili nasledovné hypotézy:

H 1: Predpokladáme, že voľný čas mládeže v meste je vo väčšej miere využívaný pasívnymi činnosťami (televízia, počítače) v porovnaní s mládežou na vidieku, ktorá vo voľnom čase uprednostňuje aktívne činnosti (domáce práce šport, príroda).

H 2: Predpokladáme, že študenti stredných škôl bývajúcí na vidieku majú nižší záujem o mimoškolské aktivity v porovnaní so študentmi z mesta.

H 3: Predpokladáme, že najväčší záujem zo strany chlapcov je o krúžky technické a telovýchovné, zo strany dievčat o esteticko-výchovné a jazykové.

H 4: Predpokladáme, že ponuka mimoškolských aktivít školy (záujmové krúžky) nie je v súlade s požiadavkami a záujmami mládeže.

5.3 Výskumná vzorka

Výskumnú vzorku tvorili študenti 2. a 3. ročníka štvorročných študijných odborov z dvoch stredných škôl v meste Nováky, Združená stredná škola a Gymnázium. Celkove bolo spracovaných 276 dotazníkov. Z celkového počtu bolo 106 od respondentov z mesta a 170 od respondentov z vidieka. Z hľadiska pohlavia chlapci tvorili 58,77 % a dievčatá 41,23 %.

Interview sa zúčastnilo celkove 26 študentov (13 zo ZSSŠ a 13 z gymnázia) z toho bývajúcí v meste 11, na vidieku 15 študentov.

Výskumu sa zúčastnilo 149 študentov Združenej strednej školy (ZSSŠ) v Novákoch, ktorí tvorili 53,99 % z celkového počtu respondentov. Z tohto počtu bolo študentov bývajúcich v meste 50, čo predstavuje 18,12 % a z vidieka 99, čo je 35,87 %. Spomedzi študentov Gymnázia v Novákoch sa na výskume zúčastnilo 127 respondentov, ktorí tvorili 46,01 % z celkového počtu. Z toho 56 bolo z mesta, 20,28 % a 71 z vidieka, čo predstavuje 25,73 %. Vyšší počet študentov z vidieka oproti študentom z mesta je spôsobený dochádzaním vyššieho počtu študentov z okolitých obcí do škôl v meste. Vyšší počet respondentov zo ZSSŠ oproti Gymnáziumu je dôsledkom vyššieho počtu študentov v triedach, lebo v každej zo škôl kde sa výskum realizoval je rovnaký počet tried 2 a 3 ročníka.

Interview bolo realizované s 13 študentmi ZSSŠ (50 %) a 13 z gymnázia (50 %). Z celkového počtu účastníkov interview tvorili respondenti z mesta 42,30 % a z vidieka 57,70 %.

Zloženie respondentov podľa pohlavia bolo nasledovné, chlapcov 162 a dievčat 114. Z toho chlapcov z mesta bolo 59, čo predstavuje 36,42 % a z vidieka 103, čo je 63,78 %. Dievčat z mesta bolo 47, čo zodpovedá 41,23 % a z vidieka 67, čo predstavuje 58,77 % respondentov. Interview sa realizovalo so 16 študentmi 61,50 % a 10 študentkami 38,50 %. Nižší počet dievčat v porovnaní s chlapcami je spôsobený štruktúrou študijných odborov, ktoré sa na školách študujú. Nakoľko v ZSS sa študujú aj odbory strojárské a elektrotechnické, ktoré navštevujú iba chlapci, na gymnáziu sú odbory vhodné pre chlapcov i dievčatá.

5. 4 Metodika výskumu

V prípravnej fáze výskumu sme použili literárnu metódu, ktorá má význam aj pri ostatných fázach práce. Metóda bola nápomocná pri štúdiu, spracovaní literatúry, technike ukladania, triedenia výpiskov, záznamov a spôsobe použitia literatúry pri spracovaní výsledkov výskumu. Nakoľko tematika voľného času a jeho využívanie zasahuje do širokého okruhu spoločenských oblastí, využili sme informačné pramene, akými sú knižná a časopisecká literatúra z oblasti pedagogiky od slovenských a zahraničných autorov. Rovnako sme využili informácie z internetu, najmä štatistické údaje a dokumenty.

Hlavnou výskumnou metódou bola dotazníková metóda ako najfrekvencovanejšia metóda zisťovania údajov. Problematiku voľného času sme analyzovali na základe 23 otázok z tohto dotazníka (16 zatvorených s možnosťou inej, vlastnej odpovede, 7 otvorených). Otázky boli rozdelené podľa tematických okruhov na problematiku voľného času a záujmovej činnosti. Otázky dotazníka sme zostavili tak, aby sme čo najobjektívnejšie zistili názory respondentov na skúmanú problematiku. Získané údaje sme spracovali pomocou metódy percentuálneho vyhodnotenia funkcie výskytu a ďalej sme ich analyzovali metódou vzájomného porovnávaní.

Ďalšou výskumnou metódou bolo štandardizované interview. Pri interview na rozdiel od dotazníka je typické, že otázky sú kladené priamo, je tu bezprostredný kontakt toho, kto rozhovor vedie, s tým, kto rozhovor poskytuje.

Interview sa realizovalo individuálne s každým respondentom v kancelárii výchovného poradcu. Každý z respondentov už absolvoval vyplňanie dotazníka a ďalšia použitá metóda interview mala za cieľ rozšíriť získané údaje. Odpovede na položené otázky boli zaznamenávané písomne, ale výsledky sú zverejnené anonymne bez uvedenia mena odpovedajúceho. Pre štandardizované interview bolo zostavených 11 otázok

5.5 Závěry z výskumu a interpretácia zistení

Pri výskume zameranom na využívanie voľného času mládeže v meste a na vidieku boli zistené nové skutočnosti. Na základe stanovených cieľov výskumu a hypotéz konštatujeme nasledovné:

H 1: Predpokladáme, že voľný čas mládeže v meste je vo väčšej miere využívaný pasívnymi činnosťami (televízia, počítače) v porovnaní s mládežou na vidieku, ktorá vo voľnom čase uprednostňuje aktívne činnosti (domáce práce šport, príroda). Táto hypotéza sa potvrdila, ako môžeme vidieť v tabuľke 7, kde 45,28 % mládeže z mesta odpovedalo, že najradšej vo voľnom čase sleduje televíziu, video oproti 37,65 % mládeže z vidieka. Ďalšiu možnosť domáce práce a starostlivosť o domáce zvieratá ako najradšej vykonávanú činnosť uviedlo 8,49 % respondentov z mesta a 16,47 % z vidieka. V odpovedi na ďalšiu otázku uvedenú v tabuľke 8, ktorá z oblastí ich najviac zaujíma 37,74 % mládeže z mesta uvádza šport oproti 48,25 % z vidieka.

H 2: Predpokladáme, že študenti stredných škôl bývajúcí na vidieku majú nižší záujem o mimoškolské aktivity v porovnaní so študentmi z mesta. Hypotéza sa potvrdila, na základe výsledkov vo vyhodnotení tabuľky 9 v komentári, kde sme zisťovali, koľkí z respondentov navštevujú záujmový krúžok v škole. V odpovedi iné, uviedlo, že nenavštevuje žiadny krúžok 9,26 % chlapcov z mesta a až 48,16 % z vidieka. U skupiny dievčat je situácia podobná 0,88 % z mesta a 50,87 % z vidieka krúžok nenavštevuje. V tabuľke 10 uvádza najpočetnejšia skupina mládeže z vidieka 14,82 % chlapcov a 15,79 % dievčat ako dôvod, prečo nenavštevujú záujmový krúžok, zlú dochádzku do školy, naopak nikto zo študentov z mesta takýto dôvod neuvádza.

H 3: Predpokladáme, že najväčší záujem zo strany chlapcov je o krúžky technické a telovýchovné, zo strany dievčat o esteticko-výchovné a jazykové. Hypotéza sa potvrdila v tabuľke 9, kde chlapci uviedli, že navštevujú záujmové krúžky športové 11,11 % z mesta a 9,88 % z vidieka oproti 3,51 % dievčat z mesta a 0 % z vidieka. Technické 4,32 % chlapcov z mesta a 2,47 % z vidieka, oproti 3,51 % dievčat z mesta a 0 % z vidieka.

Dievčatá uviedli krúžky jazykové 12,28 % z mesta a 6,14 % z vidieka oproti chlapcom 6,17 % z mesta a 3,08 z vidieka. Esteticko-výchovné 0,88 % dievčat z mesta žiadne z vidieka a nikto z chlapcov. Rovnako v tabuľke 12 deklarujú záujem o návštevu krúžkov s podobným zameraním. Kde chlapci z mesta 6,79 % a 4,33% majú záujem o počítačové a infromatické krúžky oproti 1,75 % dievčat z mesta a 0 % z vidieka. Športové krúžky by malo záujem navštevovať 9,88 % chlapcov z mesta a 7,40 % z vidieka a iba 3,51 % dievčat z mesta a 0 %

z vidieka. Konverzáciu v cudzích jazykoch by radi navštevovalo 12,28 % dievčat z mesta a 6,14 % z vidieka oproti 6,18 % chlapcov z mesta a 1,85 % z vidieka.

H 4: Predpokladáme, že ponuka mimoškolských aktivít školy (záujmové krúžky) nie je v súlade s požiadavkami a záujmami mládeže. Uvedená hypotéza sa potvrdila v tabuľke 13, kde študenti hodnotili mimoškolskú činnosť školy (na stupnici 1-5) až 73,02 % respondentov ju ohodnotila známku 3, čo zodpovedá v klasifikačnej stupnici známke dobre.

Na základe získaného materiálu sa metóda dotazníka použitá v našom výskume ukázala ako vhodná, nakoľko nám umožnila získať v pomerne krátkom čase odpovede veľkého množstva respondentov. Návratnosť dotazníka bola 100 % vzhľadom na osobnú prítomnosť pri vyplňaní. Rovnako vhodná bola aj ďalšia použitá metóda interview, ktorá nám pomohla rozšíriť údaje získané z dotazníka.

Z hľadiska spoločenskej koncepcie bude výskum zameraný na rozdiely v trávení voľného času medzi mládežou v meste a na vidieku prínosom pre uvedomenie si, že celá populácia mládeže nemá rovnaké podmienky pre efektívne využívanie voľného času.

Z hľadiska pedagogickej koncepcie pomôže pedagógom stredných škôl pri skvalitňovaní mimoškolskej činnosti.

Na základe zistení odporúčame prijať celospoločenské opatrenia:

- vytvárať v súlade s článkom 31 Dohovoru o právach dieťaťa podmienky (legislatívne, materiálne a finančné) pre využívanie voľného času každého dieťaťa ,
- zaradiť po akčného plánu realizácie úloh, ktoré vyplývajú z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži problematiku negatívneho ovplyvňovania voľného času mládeže miestom bydliska,
- realizovať projekty MŠ a MPSV a R zamerané na zlepšenie sociálneho prostredia detí a mládeže, aby toto prostredie nebolo diskriminačné z hľadiska využívania voľného času.

Všetky deti a mládež by mali mať vytvorené rovnaké možnosti a podmienky pre trávenie voľného času bez ohľadu na miesto bydliska (mesto, vidiek).

Vytvorenie vhodných podmienok na úrovni samosprávy:

- vytvoriť priestor pre zapojenie mládeže do života miest a obcí formou participácie,
- podporovať vznik a činnosť občianskych združení a mládežníckych organizácií v meste a na vidieku,
- vytvoriť výhodnejšie podmienky pre cestovanie mládeže z obcí do škôl a školských zariadení.

Zo strany školy:

- vytvoriť na každej škole pozíciu profesionálneho pedagóga, ktorý by sa venoval koordinácii aktivít pre mládež vo voľnom čase,
- zefektívniť spoluprácu občianskych združení, školských zariadení, inštitúcií a organizácií zameraných na tvorbu voľnočasových aktivít pre mládež,
- sprístupniť školské a mestské priestory (telocvične, športoviská) pre mládež aj v popoludňajších hodinách,
- v stredných školách vytvoriť podmienky pre rekreačné aktivity počas prázdnin,
- zvýšiť informovanosť mládeže o možnostiach voľnočasových aktivít aj mimo školy a rozširovať kontakty s odborníkmi zo všetkých oblastí,
- zefektívniť spoluprácu školy a rodičov pri projektovaní a realizácii podujatí pre deti vo voľnom čase.

Zo strany rodiny:

- tráviť viac voľného času so svojimi deťmi pri spoločných aktivitách,
- všímať si potreby a záujmy svojich detí,
- komunikovať a viac rozprávať s deťmi o problémoch, s ktorými sa stretávajú pri trávení voľného času.

Zo strany širokej verejnosti je potrebná väčšia ústretovosť pri riešení voľného času mladej generácie, formou vytvárania nových voľnočasových aktivít a podporou legislatívnych zámerov vlády smerujúcich k riešeniu spomenutej problematiky. Musíme si uvedomiť, že nevšímavosťou a ignorovaním problémov mládeže jej nepomôžeme, ale naopak uškodíme.

LITERATÚRA

- ANDERSONOVÁ, J., FISCHGRUNDOVÁ, S. 1993. *Dobrý start do školy*. Praha : Portál. 116 s. ISBN 80-85282-66-6.
- BADEN-POWEL, R. 1993. *Rady skautským vodcom*. Žilina : Slovenský skauting. 34 s. ISBN 80-89136-48-6.
- BADEN-POWEL, R. 2004. *Skauting pre chlapcov*. Žilina : 279 s. ISBN 80-89136-09-5.
- BAKOŠOVÁ, Z. 1998. Modely výchovy v rodine. In. *Pedagogická revue*, roč. 50, č. 3, s.220-233.
- Biela kniha o mládeži. Biela kniha európskej komisie*. Bratislava: Iuventa. 2002 [online].102 s. cit.2008- 01-04]. Dostupné na WWW: < [http://www.Juventa.sk/Documents/Iuventa/Publikacie...>](http://www.Juventa.sk/Documents/Iuventa/Publikacie...).
- BLIŽKOVSKÝ, B.1997. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amosium servis. 315 s. ISBN 80-85498-23- 5.
- BREZINKA,W. 1989. *Familie ist Zukunft*. Bonn: Bouvier.
- BRIERLEY, J. 1996. *Sedm prvých let života rozhoduje*. Praha : Portál. 112 s. ISBN 80-7171-109-6.
- BRINDZA, J.,GONDOVÁ, M. 1992. *Vybrané kapitoly s teórie a metodiky výchovy vo voľnom čase*. Žilina: IPV. 84 s.
- BRŤKOVÁ, M. 1997. *Kapitoly z dejín pedagogiky*. Bratislava PF UK. 146 s.
- BUJNOVÁ, E., IVANOVIČOVÁ, J. 2007. *Rozvojové a inovatívne programy edukácie so zameraním na regionálnu výchovu*. Nitra : PF UKF. 104 s. ISBN: 978-80-8094-101-7.
- CAMPBELL, R. 1997. *Potřebuji tvou lásku*. Praha : Návrat domů.124 s. ISBN 80-85495-11-2.
- Cirkvi a náboženské spoločnosti v roku 2006. Personálne údaje*. 2006 [online]. 2 s.[cit.2008-01-14].Dostupné na : WWW: <http://www.culture.gov.sk/uploads/Wu/lw/WulwWIHsI5f2GvoorR5niA/kult1501_06_1...>.
- ČÁP, J. 1997. *Psychologie vyučování*. Praha: Univerzita Karlova. 415 s.. ISBN 80-7066-534.
- ČIHOVSKÝ, J. 1967. *Příspěvek k poznání volného času dne studentů pedagogických fakult*. Olomouc: PFUP.
- DARÁK, M. 2000. *Cirkevné inštitúcie a voľnočasové aktivity detí*. In. *Vychovávateľ*, roč. XLV, č.3, s.26-27.
- DARÁK, M. 2004. *Špecifiká výchovnej práce v detských organizáciách*. In. *Vychovávateľ*,

roč. LI, č.2, s.2-7.

DARÁK, M. 2004. Výchovné poslanie kresťanských cirkví. In. *Vychovávateľ*, roč. LI, č.2, s.28-33.

DARÁK, M. 2004. Výchova pre voľný čas v rodine. In. *Vychovávateľ*, roč. LI, č.3, s.11-15.

DARÁK, M. 2006. O výchove detí pre voľný čas. In. *Rodina a škola*, roč.54, č.5, s. 8.

Dohovor o právach dieťaťa. Valné zhromaždenie Spojených národov. New York:1989.

[online].18 s. [cit. 2008-01-14]. Dostupné na WWW:<http://www.unicef.sk/prava-deti/art_69.html>.

DRÁFI, L. 2003. ZUČ detí a mládeže- forma výchovy vo voľnom čase. In. *Učiteľské noviny*, roč. LIII, č.37, s.4.

DRÁFI, L. 2005. Problémy detí a mládeže vo voľnom čase. In. *Vychovávateľ*, roč. LI, č.9, s.25-27.

DRÁFI, L. 2006. Využitie folklóru vo voľnočasovej výchove. In. *Pedagogické rozhľady*, roč.15, č.2, s.8-10.

DUMAZEDIER, J. 1966. Voľný čas. *Sociologický časopis*. 1966, č.4.

GOGOVÁ, A., KROČKOVÁ, Š., PINTES, G. 2004. *Žiak- Sloboda- Výchova*. Nitra : UKF. 308 s. ISBN 80- 8050-675-2.

HOFBAUER, B. 1997. Volný čas- čas možností, nadějí i rizik. In. *Vychovávateľ*, roč.IIXL, č.1- 2, s.5-8.

HOFBAUER, B. 2004. *Deti mládež a volný čas*. Praha: Portál. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER, B. 2006. Aktuální otázky výchovného zhodnocování volného času. In. *Vychovávateľ*, roč. LIV, č.1, s.7-11.

HOLINOVÁ, H. 1975. *Mládež a masovokomunikačné prostriedky*. Bratislava: SVS.

Charta výchovy pre voľný čas. Svetové združenie pre rekreáciu a voľný čas 1993. In.

Pávková, J. a i.1999. *Pedagogika volného času 1. vyd.* Praha: Portál, 229 s. ISBN 80-7178-295-5.

JANDOUREK, J. 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 285 s. ISBN 80-7178-538-0.

JURÁČKOVÁ, I. 2004. Nízkoprahové kluby- šance pro zlepšení kvality volného času dětí. In. *Vychovávateľ*, roč. L, č.8, s.36-38.

JUVA, V. 1994. *Úvod do pedagogiky*. Brno: Paido. 130 s. ISBN 80-901737-6-4.

KATUŠČÁK, D. 2004. *Ako písať záverečné a kvalifikačné práce*. 3 vyd. Nitra: Enigma, 162 s. ISBN 80-89132-10-3.

KIMLIČKA, Š. 2002. *Ako citovať a vytvárať zoznamy bibliografických odkazov*. Bratislava: Stimul. 81 s. ISBN 80-88982-57-X.

- KOMENSKÝ, J. A. 1992. *Vševýchova*. (Pampaedia). Bratislava: Obzor- Národné osvetové centrum.
- KOMINAREC, J., ŠUŤÁKOVÁ, V., DARGOVÁ, J. 2002. *Základy pedagogiky. Vybrané pedagogické problémy*. Prešov: FHPV. 136 s. ISBN 80-8068-096-5.
- Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007*. Bratislava: MŠ SR. 2001. [online]. 47 s. [cit. 2008-01-14]. Dostupné na WWW: <http://www.minedu.sk/data/USERDATA/DetiMladez/KMAT/KSPDaMO7/koncepcia_st_politiky_ustah_DaM_do_2007.pdf>.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 1985. *Záujmy a záujmová činnosť*. In: Žbirková, V.: *Metodika záujmovej činnosti*. Nitra: VŠPg.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 1989. Formovanie hodnôt žiakov základnej školy. *Správa z riešenia výskumnej úlohy ŠPZ IX 63/3.7*. Bratislava FF UK.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2000. Dohovor o právach dieťa a voľný čas. In. *Mládež a spoločnosť*. roč. VI, č.1, str.12-13.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2001. Voľný čas a pedagogika voľného času. In. *Vychovávateľ*, roč. XLV, č.5, s.2-5.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2004. *Pedagogika voľného času*. Bratislava: UK. 307 s. ISBN 80-223-1930-9.
- KROČKOVÁ, Š. 1997. Voľný čas, televízia a mládež. In. *Vychovávateľ*, roč. IIXL, č.1-2, s.9-12.
- KROČKOVÁ, Š. 1999. Vplyv masmédií vo voľnom čase detí a mládeže. In. *Pedagogická konferencia III. Alternatívne vyučovanie- špeciálna pedagogika -voľný čas. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Nitra: PF UKF, s. 144-148. ISBN 80-8050-215-3.
- KRYSTOŇ, M. 2003. *Edukácia detí a mládeže vo voľnom čase*. Banská Bystrica : UMB PF. 89 s. ISBN 80-8055-804-3.
- LANG, G., BERBERICHOVÁ, CH. 1998. *Každé dieťa potrebuje špeciálny prístup*. Praha: Portál. 152 s. ISBN 80-7278-144-4.
- LÁSZLÓ, K. 2001. *Základy didaktiky*. In: Višňovský, L., Kačáni, V. a i.: *Základy školskej pedagogiky*. Bratislava: IRIS. 227 s.
- LOHINOVÁ, N. 2004. Edukácia mládeže vo voľnom čase zameraná na prípravu k manželstvu a rodičovstvu. In. *Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Nové pohľady na edukačné vedy dni doktorandov II*. Nitra: UKF PF. s.152-168, ISBN 80-8050-760-0.

- LOHINOVÁ, N. 2006. O výchove vo voľnom čase. In. *Vychovávateľ*, roč. LIV, č.2. s.37.
- MACSOVSZKY, P. 2005. Boh v sieti - nové formy viery. In. *Hospodárske noviny*. roč.13, č.156, s.17.
- MAJERČÍKOVÁ, J., DÓŽOVÁ, E. 2002. Organizovaná záujmová činnosť mládeže. *Mládež a spoločnosť*, roč. 8, č.1, s.9-11.
- MALIARIKOVÁ, I. 2002. *Záujmová činnosť žiakov Strednej priemyselnej školy na Myjave*. Záverečná práca. Bratislava: Metodické centrum. 82 s.
- MALINOVÁ, A. 1994. *Výchovná starostlivosť o deti vo voľnom čase ako prevencia protispoločenskej a trestnej činnosti*. Záverečná práca. Bratislava: FF UKF. 96 s.
- MASARIK, P. a i. 1994. *Všeobecná a porovnávacía pedagogika*. Nitra: VŠPg. 151 s. ISBN 80-88- 738-16-4.
- MASARIK, P. a i. 1995. *Teória školskej a mimoškolskej výchovy*. Nitra: VŠPg. 133 s. ISBN 80- 88738-92-X.
- MASARIK, P., IVANOVIČOVÁ, J., SZÍJJÁRTÓOVÁ, K. 2003. *Edukátor a jeho komunika-tívne kompetencie*. Nitra: UKF. 142 s. ISBN: 80-8050-571-3.
- MASARIKOVÁ, A. 2002. *Vybrané kapitoly z pedagogiky voľného času*. Nitra: UKF PF. 164 s. ISBN 80-968735-0-4.
- MASARIKOVÁ, A. a i. 2005. *Rozvojové a inovatívne programy edukácie vo voľnom čase*. Nitra: UKF PF. 150 s. ISBN 80-8050-861-5.
- MÁTEJ, J. a i. 1976. *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. Bratislava: SPN. 502 s.
- MATĚJČEK, Z. 1986. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum. 336.s.
- Milénium - Národný program výchovy a vzdelávania*. 2000 Bratislava: Slovenský učiteľ. Príloha Technológie vzdelávania, 2000, roč. VIII, č. 10, 16 s.
- Národná správa o politike mládeže v Slovenskej republike pre Radu Európy*. Bratislava: MŠ SR 2005. [online]. 152 s. [cit. 2008-01-14]. Dostupné na WWW: <[http://www.juventa.sk /Documents/Projekty/projekty/2005/Sprava St. pd](http://www.juventa.sk/Documents/Projekty/projekty/2005/Sprava%20St.%20pd)>.
- ONDREJKOVIČ, P. 1996. Mládež a mladosť ako sociálny jav a kríza identity. *Mládež a spoločnosť*. roč.2, č.3, s.5- 21.
- OSPACHOVSKY, H.W. 1987. *Pädagogik und Didaktik der Freizeit*. Opladen:Leske und Bundrich. ISBN 3-8237-5000-3.
- OSPACHOVSKY, H. W. 1991. *Freizeit und Pädagogik*. In: Pädagogik. Munchen: Ehrenwirth. 1991. 935 s.
- PÁVKOVÁ, J. a i. 1999. *Pedagogika volného času*. 1.vyd. Praha: Portál. 229 s. ISBN 80-7178-295-5.

- PÁVKOVÁ, J. a i. 2001. *Pedagogika voľného času*. 2.vyd. Praha: Portál. 228 s. ISBN 80-7178-569-5.
- PÁVKOVÁ, J. a i. 2002. *Pedagogika voľného času*. 3. vyd. Praha: Portál. 221 s. ISBN 80-7178-711-6.
- PAVLÍK, O. a i. 1985. *Pedagogická encyklopédia Slovenska. 1. zväzok A-O*. Bratislava: Veda. 742 s.
- PAVLÍK, O. a i. 1985. *Pedagogická encyklopédia Slovenska. 2. zväzok P-Ž*. Bratislava: Veda. 702 s.
- Pedagogicko- organizačné pokyny na školský rok 2007/2008*. 2007. Bratislava : MŠ SR. 68 s.
- PELIKÁN, J. 1995. *Výchova ako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis. ISBN 80-85498-27-8.
- PÉTIOVÁ, M., VIČÍKOVÁ, G. 1996. *Situačná analýza postavenia mládeže v slovenskej republike*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva.
- PETLÁK, E. a i. 2001. *Škola a súčasnosť*. Nitra: PF UKF v Nitre. 92 s. ISBN 80-8050-468-7.
- Poslanie výchovy v kontexte globálnych zmien*. 1999. Quo vadis výchova, Zborník z teoreticko- metodického seminára. Bratislava : Iuventa.
- PRUCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2001. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 322 s. ISBN 80- 7178- 5792-2.
- PRUCHA, J. 2002. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál. 481 s. ISBN 80-7178-381-4.
- REBROVÁ, S. 2001. Mládež dáva prednosť partii na ulici. In. *SME. Príloha rodina a škola* roč. 9, č.157, s.1.
- SEIČOVÁ, L. 2002. Voľný čas a delikvencia mládeže. *Mládež a spoločnosť*, roč.8, č.1, s.5-6.
- SEIDLER, P., KURINCOVÁ, V. 2005. *(IN)akosti v edukačnom prostredí*. Nitra: UKF PF. 231 s. ISBN 80-8050-839-9.
- SOBIHARDOVÁ, L. 2002. *Participácia mládeže na rozvoji miest a obcí*. Správa z výskumu. Bratislava: Iuventa.
- SPOUSTA, V. a i. 1994. *Teoretické základy výchovy ve voľnom čase*. Brno: MU PF. 184 s. ISBN 80- 210-1007-X.
- Správa o stave práce s deťmi a mládežou v SR*. Bratislava: Odbor detí a mládeže MŠ SR, 2000.
- SROGOŇ, T. a i. 1981. *Výber z prameňov k dejinám školstva a pedagogiky*. Bratislava: SPN. 348 s.
- STN ISO 690:1998, *Dokumentácia – Bibliografické odkazy -Obsah, forma a štruktúra*. Bratislava: Slovenský ústav technickej normalizácie-Vydavateľstvo. 32 s.

- ŠVEC, Š. 1995. *Základné pojmy v pedagogika a andragogike*. Bratislava: IRIS. 276 s. ISBN 80- 887778-15-8.
- ŠVEC, Š. a i. 1998. *Metodológia vied o výchove*. Bratislava: IRIS. 287 s. ISBN 80-88778-73-5.
- TOMÁŠEK, F. 1992. *Pedagogika- Úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče* 1. vyd. Brno: NIBOWAKA. 350 s. ISBN 80-901294-0-4.
- Ústav informácií a prognóz školstva. Oddelenie analýz a výskumu mládeže : Voľný čas stredoškolskej mládeže*, Bratislava 2003.
- Ústav informácií a prognóz školstva. Demografia detí a mládeže v SR podľa stavu k 31.12.2004. Vekové zloženie obyvateľstva podľa veku (skupina)*. Bratislava: UIPS. 2004 [online]. 2 s. [cit. 2008-01-14]. Dostupné na WWW: < <http://www.uips.sk/mas/isom/edi/rocenka/rocenka05/13.xls>>.
- Ústav informácií a prognóz školstva. Zariadenia na voľný čas a záujmovú činnosť detí a mládeže. Tabuľky za školský rok 2006/2007*. Bratislava: UIPS 2006 [online]. 31 s. [cit.2008-01-14].Dostupné na WWW: < <http://www.uips.sk.statis/index.html>>.
- VÁŽANSKÝ, M. 1997. Slovo k voľnočasovému trhu. In. *Vychovávateľ*, roč. IXL, č.10, s.4-5.
- VIŠŇOVSKÝ, Ľ. 1998. *Teória výchovy*. 1. vyd. Banská Bystrica: UMB PF. 121 s. ISBN 80-8055- 135- 9.
- Vyhláška č. 477/1990 Z. z. Ministerstva školstva mládeže a športu Slovenskej republiky o základných umeleckých školách.*
- Vyhláška č. 196/1994 Z. z. Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky o domovoch mládeže.*
- Vyhláška č.291/1994 Z. z. Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky o centrách voľného času.*
- Vyhláška č.351/1994 Z. z. Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky o školských strediskách záujmovej činnosti.*
- Vyhláška č. 28/1995 Z. z. Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky o školských kluboch detí.*
- Zákon č. 279/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o školských zariadeniach.*
- ZELINA, M. 1995. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: IRIS. 155 s. ISBN 80- 967013-4-7.
- ZELINA, M. 2005. Viete kde je vaše dieťa. *Rodina a škola*. roč.53, č.9, s.5.1

Dotazník

„o využívaní voľného času mládeže“

Milí študenti !

Dostáva sa Vám do rúk anonymný dotazník o využívaní voľného času mládeže, ktorého výsledky budú podkladom k vypracovaniu diplomovej práce na PF UKF v Nitre. Veríme, že k vyplňaniu pristúpite zodpovedne a tým prispějete k úspešnému priebehu výskumu.

Vek:

.....

Pohlavie:

*muž žena

Miesto bydliska:

*obec mesto

*nevhodné prečiarknuť

1. Čo si predstavujete pod pojmom voľný čas ?(môžete napísať aj viac možností)

.....
.....
.....

2. Čo si myslíte o svojom voľnom čase?

- a) Mám veľa voľného času
- b) Mám málo voľného času
- c) Nemám žiadny voľný čas

3. Často sa nudíte?

- a) Áno
- b) Nie
- c) Neviem

4. Kde trávite najčastejšie voľný čas?(zakrúžkujte jednu z možností)

- a) diskotéky, koncerty
- b) pohostinstvá, kaviarne
- c) športové centrá, podujatia
- d) doma
- e) iné.....

5. Ktoré z činností najradšej vykonávate vo voľnom čase?

- a) sledovanie televízia, videa
- b) práce a hry na PC, videohry
- c) venovanie sa záľubám
- d) šport , návšteva športových podujatí
- e) návšteva kultúrnych podujatí
- f) čítanie kníh, časopisov
- g) príroda, turistika
- h) domáce práce, starostlivosť o domáce zvieratá
- i) príprava do školy, učenie
- j) iné.....

6. Ktorá z oblastí Vás najviac zaujíma?(zakrúžkujte jednu z možností)

- a) šport
- b) príroda
- c) kultúra
- d) cudzie jazyky
- e) technika
- f) história
- g) geografia
- h) iné.....

7. Aký záujmový krúžok navštevujete v škole?

- a) výtvarný
- b) informatika, elektrotechnika
- c) športový
- d) jazykový
- e) turistický
- f) literárno- dramatický
- g) ekologický
- h) kozmetika, vizáž
- g) iné

8. Ak nenavštevujete záujmový krúžok, prečo?

- a) nedostatok voľného času
- b) únava po vyučovaní
- c) neviem si vybrať
- d) zlá dochádzka do školy
- e) neviem aké krúžky sú v škole
- f) ponuka krúžkov nie je v súlade s mojimi záľubami
- g) iné.....

9. Viete aké mimoškolské aktivity ponúka vaša škola?

- a) Áno
- b) Nie neviem
- c) Nezaujímam sa o mimoškolské aktivity školy

10. O návštevu akého záujmového krúžku v škole by ste mali záujem?

.....

11. Akou známku by ste ohodnotili mimoškolskú činnosť školy(stupnica od 1 do 5, pričom 1 najlepšie, 5 najhoršie)

....., zdôvodnite svoje hodnotenie.....
.....

12. Aké podujatia pre mládež sa organizujú vo vašom meste(obci) ?

.....
.....
.....

13. Aké podujatia pre mládež vo vašom meste(obci) chýbajú?

.....
.....
.....

14. Kde sa najčastejšie stretáva mládež vo vašom meste (obci)?

.....

15. Ste členom(členkou) občianskeho združenia, mládežníckej, alebo spoločenskej organizácie?

- a) Áno, (napíšte akej).....
- b) Nie

16. Využívate pre napĺňanie voľného času aj cirkevné inštitúcie (ustanovizne)?

- a) Áno
- b) Nie

17. Využívate vo svojom voľnom čase aj internet?

- a) Áno,(na aké účely).....
- b) Nie

18. Máte vo vašom meste(obci) klub mladých ?

- a) Áno
- b) Nie
- c) Nevie

19. V prípade vytvorenia klubu mladých v mieste Vášho bydliska ste ochotný(á) sa podieľať na jeho činnosti?

- a) Áno
- b) Nie
- c) Neviem

20. Akou známkou by ste ohodnotili prácu obecného (mestského) zastupiteľstva pri vytváraní podmienok pre efektívne trávenie voľného času?(stupnica od 1 do 5, pričom 1 najlepšie, 5 najhoršie)

....., zdôvodnite svoje hodnotenie.....
.....

21. Vplýva rodina na využívanie Vášho voľného času?(zakrúžkujte jednu z možností)

- a) Áno o využívaní voľného času rozhodujú rodičia
- b) Nie nemá žiadny vplyv na voľný čas
- c) Niekedy
- d) Rodičia sa nezaujímajú ako a s kým trávim voľný čas
- e) Iné.....

22. S kým najradšej trávite voľný čas?(zakrúžkujte jednu z možností)

- a) Sám
- b) S kamarátmi, priateľmi
- c) S rodičmi
- d) So súrodencami
- e) Iné.....

23. Ktoré návykové činnosti vykonávate vo voľnom čase?

- a) Žiadne
- b) Alkohol
- c) Fajčenie
- d) Používanie inej drogy
- e) Hracie automaty
- f) Iné.....

Za vyplnenie dotazníka Vám ďakujeme.